

ЛАЙФ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СТРАТЕГІЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Чхейло І. І.¹, Чхейло А. А.²

¹ Харківський національний автомобільно-дорожній університет

² ХННІ ДВНЗ УБС

Анотація У статті проаналізовано новітню стратегію лайф-менеджменту як технологію управління своїм життям і спосіб цілеспрямованого самоствердження в контексті теорії самоорганізації в людиновимірних системах для цілеспрямованого розвитку навичок самоорганізації, самоефективності, саморозвитку, самовдосконалення здобувачів вищої освіти та майбутніх фахівців.

Ключові слова: лайф-менеджмент, самоорганізація, самоствердження, саморозвиток, самореалізація, синергетика, система самоорганізації, людиновимірна система.

Вступ

Для розвитку сучасного українського суспільства характерні значні трансформації всіх царин його життєдіяльності, однією з яких є освіта. Процеси, що відбуваються в освіті, мають розглядатися лише в комплексі проблем суспільства. Система вищої освіти є реальним засобом вирішення цих проблем.

Актуальність та доцільність дослідження цієї теми зумовлені потребами сучасного суспільного розвитку, що характеризується кардинальними перетвореннями людського буття, формуванням нової системи ціннісних орієнтацій особистості. Система сучасної вищої освіти, її гуманітарна складова містить духовну та культурну місію формування особистості, забезпечення можливості самоствердження та самореалізації в суспільстві.

Визначення проблеми. Ситуація сучасного суспільства змінює зміст таких фундаментальних категорій, як самоорганізація, самопроекування та самореалізація, що відображають стан суспільства, зокрема особистості. А отже, виникає необхідність і актуальність звернутися знову до проблем «само» з урахуванням нових для особи можливостей і стратегій самоорганізації на прикладі лайф-менеджменту.

Актуальність та значення проблем «само» забезпечили їм помітне місце в дослідженнях вітчизняних та закордонних вчених.

Значний внесок в аналіз проблем «само» зробили: А. Маслоу, Е. Фромм, К. Роджерс.

Теоретиками самоорганізації були І. Пригожини та Г. Хакен. Погляд на людину з точки зору самоорганізації як на відкриту самоорганізуювальну систему здійснили В. Стюпін, Г. Рузавін, В. Клочко, В. Буданов

Інтерес до цілеспрямованого розвитку навичок самоменеджменту виявили К. Фопель, Д. Адаір, М. Фрезе, О. Штепа.

Перший крок у дослідженні стратегії лайф-менеджменту, під яким розуміється здатність людини організувати свою життєдіяльність, зробила Інесса Алєнсон у своїй роботі «Лайф-менеджмент. Мистецтво управляти своїм життям».

Мета і постановка завдання

Метою нашого дослідження є аналіз новітньої стратегії лайф-менеджменту в контексті теорії самоорганізації в людиновимірних системах для цілеспрямованого розвитку навичок самоорганізації, самоефективності, саморозвитку, самовдосконалення здобувачів вищої освіти та майбутніх фахівців.

Об'єктом дослідження є лайф-менеджмент як стратегія самоорганізації та самоствердження людини у процесі здобуття вищої освіти.

Для розвитку науки XXI століття характерні радикальні зміни в основах науки, зміна напряму наукової діяльності, стрімке зростання міждисциплінарних і проблемно-орієнтованих форм досліджень. Об'єктом цих досліджень все частіше стають людиновимірні системи – унікальні системи, для яких характерні відкритість і саморозвиток. У контексті пізнання таких систем чільне місце належить синергетиці.

Синергетика (від грец. Synergetikos – погоджена дія) – термін німецького фізика Германа Хакена, що вживається з 1971 року для назви нової науки, який має принципово міждисциплінарний характер (фізика, хімія, біологія тощо). Синергетичні ідеї Герман Хакен почав висловлювати і розвивати з

1969 року, він розпочав з ідеї еволюційних об'єктів, що активно розроблялися в межах термодинаміки нестійких процесів ще одним теоретиком самоорганізації Іллею Пригожином з 1943 року.

Основне завдання синергетики – пізнання загальних закономірностей і принципів процесів самоорганізації, що відбуваються в системах різноманітної природи, зокрема соціальної. Це означає, що синергетика як один із специфічних об'єктів має справу з людиновимірними системами [1]. Принциповою відмінністю між соціальними і природними системами є те, що в них процеси самоорганізації доповнюються організаційними процесами, оскільки в суспільстві діють і взаємодіють люди, що наділені свідомістю та мають конкретну мету, керуючись мотивами своєї поведінки і ціннісними орієнтаціями. Отже, в основі соціальних систем є взаємодія самоорганізації і організації, випадкового і необхідного [2].

Сучасна синергетика – це напрям міждисциплінарних досліджень, об'єктом якої є процеси самоорганізації у відкритих системах різноманітної природи. До поля зору синергетики потрапляють нестійкі системи, тобто системи, що віддалені від термодинамічної рівноваги. Нестійкість створюється і підтримується за допомогою «зовнішнього живлення» – потоку енергії, інформації і речовини із зовнішнього середовища. Завдяки цьому виникає така взаємодія елементів і підсистем нестійкої системи, яка призводить до їх узгодженої кооперативної поведінки. Результатом є впорядкування, тобто утворення нових сталих структур. Таким чином, завданням синергетики є виявлення умов, за яких система стає здатною до саморганізації.

Під самоорганізацією будемо розуміти процес, під час якого створюється, відтворюється або вдосконалюється організація складної динамічної системи.

Саморганізувальною називається система, яка без специфічного впливу ззовні набуває будь-якої просторової, часової або функціональної структури. Самоорганізація відбувається тоді, коли система піддається неспецифічним впливам ззовні, тоді як специфічні впливи нав'язують системі структуру або порядок функціонування. Встановлено, що процеси самоорганізації характерні для систем високого рівня складності, що містять велику кількість елементів із специфічними зв'язками жорсткого та вірогідного характеру. Здатність до саморганізації властива

об'єктам різноманітної природи – фізичної, хімічної, біологічної, соціальної. У цих системах відбувається перебудова вже наявних і створення нових зв'язків між елементами системи. Процеси самоорганізації є складним сполученням цілеспрямованості і спонтанності, автономності і залежності. Перебудова характеру руху нестійкої системи відбувається в точках флуктації та біфуркації, де система набуває нових якостей і напрямку руху у разі незначних змін її параметрів [6].

Флуктація і біфуркація є головними поняттями синергетики. Флуктацію можна розглядати як коливання, відхилення від середнього значення величини, а біфуркацію як якусь критично граничну точку роздвоєння, в якій система знаходиться в двох станах одночасно. У разі потрапляння системи до точок біфуркації може відбуватися якісна зміна поведінки об'єкта за критичних значень параметрів його положення в часі і просторі. І. Пригожин вводить для таких процесів поняття другого внутрішнього часу, тоді зростання ентропії у навколишньому світі призводить до певної спрямованості його перебігу.

Синергетика як науково-дослідний напрям досить швидко інтегрується в галузь гуманітарних наук. Такі нові напрями, як соціосинергетика, еволюційна економіка, синергетична антропологія тощо викликані необхідністю знайти адекватні відповіді на ті глобальні виклики, з якими зіштовхується сучасна цивілізація. Людина в цій теорії виступає як саморганізувальна система, що створює новоутворення і спирається на них в своєму саморусі і самоорганізації.

Погляд на людину з точки зору самоорганізації, тобто погляд на неї як на відкриту самоорганізувальну систему, не передбачає прямого перенесення в людиновимірну систему всього понятійного апарату синергетики. Ілля Пригожин зазначав, що в його теорії людиновимірні системи розглядаються не в поняттях рівноваги або як «механізми», а як креативний світ з неповною інформацією і цінностями, що змінюються [3]. Таким чином, між поняттями «система» і «механізм» немає однозначного зв'язку, коли мова йде про людиновимірні системи. Отже, людські цінності і сенс не тільки не принижуються чи ігноруються в синергетиці, а може, навіть вперше розкривають свою справжню функцію – бути параметрами порядку, протистояти «дестабілізуювальним ефектам», які породжуються самою соціальною системою. Тому принципово важливо розрізняти синер-

гетику як наукову картину світу і синергетику як сукупність конкретних моделей самоорганізації, що застосовуються в різних галузях знань (фізика, хімія, біологія, нейрофізіологія, економічні науки тощо) [4].

У своїй роботі «Філософія нестабільності» Ілля Пригожин наполягає на тому, що базовий рівень ідеології класичної науки, яка зробила усталеність об'єктом наукового дослідження, не залишив місця для унікальних подій, так само як ньютонівський підхід не залишив місця для новацій. Матерія стала розглядатися як вічно рухома маса, позбавлена будь-яких подій і історії загалом. Отже, історія опинилася поза матерією. І. Пригожин виділяє три показники класичної науки: виключення нестабільності, звернення до детермінізму і заперечення часу. Разом вони визначили два протилежні способи бачення універсуму:

універсум як зовнішній світ, що постає у вигляді регульованого автомата, що знаходиться у постійному русі (за Лейбніцом);

універсум як внутрішній світ людини, тобто творчий імпульс, що постійно діє зсередини (за Бергсоном) [5].

А. Бергсон стверджував, що творчі імпульси супроводжують кожен мить нашого життя. Висновок, до якого приходять Пригожин, полягає в тому, що з включенням нестабільності в картину універсуму спостерігається зближення внутрішнього і зовнішнього світів, що може вважатися однією з найважливіших культурних подій нашого часу.

Отже, синергетика не тільки відповідає ідеалам постнекласичної раціональності, а і багато в чому визначає ці ідеали.

Раніше вважали, що в разі заданих початкових умов будь-якої системи (людини) і наявних рівнянь, які описують її поведінку, можна розрахувати результати її розвитку. Зміст синергетичної парадигми в тому, що акцент переноситься із статичного положення рівноваги на вивчення станів нестійкості, механізмів виникнення і перебудови структур.

Класична парадигма втілювалась в ідеї досягнення об'єктивних законів природи, об'єктом уваги вчених були проблеми детермінізму і пошук причинно-наслідкових зв'язків переважно природничими методами. На некласичному етапі головним стало врахування суб'єктивності спостерігача. Відповідно до некласичного погляду світ є багатовимірним, багатогранним, гетероген-

ним. Бачення його суб'єктом залежить від кута зору та суб'єктивного фокусування свідомості. Отже, між подіями у світі існують не тільки причинно-наслідкові зв'язки, а він ще і вибудовується відповідно до сприйняття і осмислення його суб'єктом. Це означає, що те, яким для нас може бути світ, визначається способами пізнання та типами раціональності, які використовують вчені. Постнекласичне розуміння світу і людини в ньому характеризувалось зростом рефлексії вчених над цінностями і смисловими контекстами людського буття. Постнекласична наука презентувала новий тип наукової раціональності, для якого характерним є об'єднання науки про природу і науки про дух. У сучасній науковій картині світу попередні типи раціональності не заперечують один одного, а розподіляють поміж собою сфери впливу. Залежно від дослідницьких завдань одна і та ж реальність може бути розглянута з різних позицій. Головними стають культурні і ціннісно-смислові контексти, з якими суб'єкт співвідносить реальність, яку він пізнає і розуміє [6].

Новий погляд на синергетику – розгляд у межах і відповідно до синергетичного підходу новітньої технології лайф-менеджменту як технології управління своїм життям і способу цілеспрямованого самоствердження.

У синергетиці поняття самоствердження постає не як результат життєвого шляху, не як процес, що реалізує цей шлях, а як постійний рух в бік ускладнення, вдосконалення, нарощування, відкриття нових вимірів себе, що дозволяє віднайти в світі нові можливості

Термін лайф-менеджмент з'явився 2003 ку в дослідженнях, присвячених розвитку людини і навчанню її ефективно використовувати і примножувати життєві ресурси у всіх сферах життя. Англійське слово "management" перекладається як управління, керування, дирекція, вміння володіти (інструментом) тощо.

Кожна людина, протягом свого життя замислюється над питанням ефективності свого існування, раціонального використання часу, що вже минув, і планування майбутнього. Цінність часу в нашому житті є надзвичайно високою. Його неможливо повернути ні за які гроші. Тому саме чітке планування, ефективне використання відведеного нам часу може забезпечити впевненість у завтрашньому дні, самоповагу, самоствер-

дження, не допустити відчуття марнотратності прожитого відрізка життя.

На сьогодні існує підвищений інтерес науки до розвитку духовного потенціалу особистості, здійснюються дослідження, метою яких є пробудження інтерес до цілеспрямованого розвитку навичок самоефективності, саморозвитку, самовдосконалення тощо.

Беззаперечно, що людина «сама» відповідальна за те, ким вона стане, оскільки завжди робить сама свій вибір. Не дивлячись на те, що тривалий час «суспільство споживання» виховувало людину, спрямовану на максимальне споживання, суспільство майбутнього, атмосфера якого в переліку цінностей зберігає прагнення до процвітання в матеріальній сфері, все ж таки повною мірою сприяє орієнтації уваги людини на саморозвиток і самотворення своєї особистості, вимагає максимально повного розгортання своїх потенційних можливостей. Для розкриття своїх потенційних можливостей (а вони у людини практично необмежені) члени такого суспільства приречені сповідувати стиль життя, націлений на саморозвиток, під час якого посилюються процеси самоорганізації.

Одним з факторів, що сприяє реалізації життєвих цілей, є володіння технологією лайф-менеджменту, під яким розуміється здатність людини організувати свою життєдіяльність так, щоб чітко розпланувати свій робочий та вільний час, ефективно управляти своїми ресурсами, тобто вміти їх набувати, зберігати, розвивати та раціонально використовувати.

Поняття лайф-менеджмент конкретизується через низку сучасних напрямів самоуправління та самоорганізації:

тайм-менеджмент (організація часу). Автор напряму є Д. Адаір. Метою тайм-менеджменту є вміння людини оптимально розподіляти час на пріоритетні справи [7]. Лайф-менеджмент і тайм-менеджмент взаємопов'язані як стратегічне і операційне самоуправління. Перший – це вибір стратегії життя, другий є інструментом для управління часом як важливим життєвим ресурсом;

стрес-менеджмент (самоорганізація у стресових ситуаціях). Автор напряму – М. Фрезе. Метою стрес-менеджменту є вміння особи попереджати або долати стресові ситуації завдяки власній психологічній компетентності [8];

тім-менеджмент (командний менеджмент). Автор напряму – Г. Паркер. Метою тім-менеджменту є вміння людини самотійно обирати «роль» у групі та ефективно її виконувати [9];

імпресіон-менеджмент (менеджмент справляння враження). Автор напряму – Е. Джоунс. Метою імпресіон-менеджменту є вміння людини справляти на навколишніх доцільне, на її думку, враження, найчастіше сприятливе [10];

ресурс-менеджмент – це самоорганізація особистих цінностей. Метою ресурс-менеджменту є вміння особистості виявляти компетентність у саморозвитку [11].

Першим кроком у стратегії лайф-менеджменту є визначення своїх життєвих цінностей та орієнтирів. Інесса Алєнсон у своїй роботі «Лайф-менеджмент. Мистецтво управляти своїм життям» пропонує використовувати «трикутник цілей» з вершинами «особисте життя», «робота» та «особистий розвиток», кожна з якої містить свої цінності та орієнтири.

Вершина трикутника «робота» містить будь-які дії, пов'язані з грошима, кар'єрою, бізнесом та матеріальними багатствами. Для більшості чоловіків саме ця вершина є піком самоорганізації, адже історично склалося, що саме на чоловіка покладаються функції матеріального забезпечення та підтримка сім'ї.

До «особистого життя» належить прагнення створити сім'ю, народити дітей, а також взаємовідносини з близькими, родичами та друзями, кохання, турботу та всі ті дії, які спрямовані на підтримку власної краси та здоров'я. Цій вершині віддають перевагу жінки, визначаючи для себе пріоритетними саме сімейні цінності.

Третя вершина «особистий розвиток» – це пошук самого себе, бажання самовдосконалюватися, навчатися, розвивати свої навички та вміння. Це орієнтири людини, яка прагне зробити внесок в життя своєї родини, культури, країни або світу, а не плисти за течією «робота-дім-робота».

У сучасному суспільстві провести межу між робочим та особистісним іноді практично неможливо. Це пов'язано зі збільшенням кількості проведених годин на роботі, відсутністю досягнень та задоволення в будь-якій сфері одночасно, «принесення в жертву» сім'ї заради кар'єри.

У подібній ситуації корисно час від часу малювати та аналізувати модель життєвого балансу. Її ами є тіло (режим дня, харчуван-

ня, спорт), діяльність (робота, навчання, хобі), контакти (родина, друзі, спілкування) та духовність (мрії, плани на майбутнє, віра або релігійність, пошуки сенсу життя) [12].

Головна передумова на шляху до самоорганізації – це визнати існування проблеми неефективного «проживання» та негармонійного розподілу часу між усіма аспектами життя через рефлексію як форму активного переосмислення певних змістів індивідуальної свідомості, діяльності, спілкування. Реалізація рефлексивної здатності забезпечує процес розвитку і саморозвитку, сприяє творчому підходу до всіх видів діяльності, її максимальної ефективності та результативності, дозволяє робити висновки з минулого досвіду, чітко усвідомлювати поставлену мету та передбачувати результат майбутньої діяльності. Від рефлексивно-поведінкових властивостей особистості залежить шлях, яким вона буде йти до досягнення своєї мети, як вплине на її поведінку процес переосмислення, і наскільки ефективним буде процес становлення особистості.

Перспективи розвитку сучасного українського суспільства цілком справедливо пов'язують з освітою та молоддю. Молоде покоління як основний носій потенціалу суспільства з часом стає суб'єктом усіх соціально-економічних, політичних та суспільних перетворень, яких так потребує державотворчий процес у сучасній Україні. Цивілізація вступила в четверту стадію історичного поступу – постіндустріальну, інформаційну. На перше місце вийшли такі чинники суспільного розвитку, як освіта і наука, культура та виховання особистості. Високий професіоналізм, мовна підготовка, знання комп'ютера, реалістичний світогляд і моральні якості здобувачів вищої освіти та майбутніх фахівців справедливо розглядають як фундаментальні чинники прогресу. Ці якості особистості формуються за допомогою освіти, яка поступово виходить на передові позиції суспільного прогресу. Отже, інвестиції в освіту – це інвестиції у розвиток людини з незаангажованою думкою, яка є толерантною, орієнтованою на успіх, здатною до інновацій, людини, що не боїться окриків влади, є відкритою до чужої думки, компетентною, спроможною до постійного навчання.

Література

1. Буданов В. Г. О методологии синергетики. *Вопросы философии*. 2006. № 5. С. 79.

2. Рузавин Г. И. Самоорганизация и организация в развитии общества. *Вопросы философии*. 1995. № 8. С. 63.
3. Пригожин И. Природа, наука и новая рациональность. *В поисках нового миропонимания*. Москва, 1991.
4. Степин В. С. Теоретическое знание. Структура, историческая эволюция. Москва: Прогресс-Традиция, 2000. 743 с.
5. Пригожин И. Философия нестабильности. *Вопросы философии*. 2006. № 6. С. 46–57.
6. Ключко В. Е. Самоорганизация в психологических системах: проблемы сртановления ментального пространства личности. Томск: Из-во ТГУ, 2005. 174 с.
7. Адаир Д. Искусство управлять людьми и самим собой. Москва: Эксмо, 2006. 656 с.
8. Основатели эффективных компаний. Психологический анализ и практические рекомендации для предпринимателей / под ред. М. Фрезе. Х., 2006. 336 с.
9. Фопель К. Психологические группы: Рабочие материалы для ведущего: практическое пособие. Москва: Генезис, 1999. 256 с.
10. Бендас Т. В. Гендерная психология. Санкт-Петербург: Питер, 2005. 431с.
11. Штепа О. С. Самоменеджмент: дефініція та діагностика. *Наука і освіта. Науково-практичний журнал Південноукраїнського університету АПН України. Спецвипуск "Психологія особистості: теорія, досвід, практика"*. 2009. № 8. С. 128–130.
12. Инесса Аленсон Лайф-менеджмент. Искусство управлять своей жизнью. URL: <https://www.rulit.me/books/lajf-menedzhment-iskusstvo-upravlyat-svoej-zhiznyu-read-399484-1.html> (дата звернення: 02.11.2019)

References

1. Budanov V. G. O metodologii sinergetiki. *Voprosy filosofii*. 2006. № 5. S. 79.
2. Ruzavin G. I. Samoorganizacija i organizacija v razvitii obshhestva *Voprosy filosofii*. 1995. № 8. S. 63.
3. Prigozhin I. Priroda, nauka i novaja racionalnost. *V poiskah novogo miroponimaniya*. Moskva, 1991.
4. Stepin V. S. Teoreticheskoe znanie. Struktura, istoricheskaja jevoljucija. Moskva: Progress-Tradicija, 2000. 743 s.
5. Prigozhin I. Filosofija nestabilnosti *Voprosy filosofii*. 2006. № 6, S. 46–57.
6. Klochko V. E. Samoorganizacija v psihologicheskikh sistemah: problemy srtanovlenija mental'nogo prostranstva lichnosti. Tomsk: Iz-vo TGU, 2005. 174 s.
7. Adair D. Iskusstvo upravljat ljudmi i samim soboj. Moskva: Jeksno, 2006. 656 s.
8. Osnovateli jeffektivnyh kompanij. Psihologicheskij analiz i prakticheskie rekomendacii

- dlja predprimitelej / pod red. M. Freze. H., 2006. 336 s.
9. Fopel K. Psihologicheskie gruppy: Rabochie materialy dlja vedushhego: prakticheskoe posobie. Moskva: Genezis, 1999. 256 s.
  10. Bendas T. V. Gendernaja psihologija. Sankt-Peterburg: Piter, 2005. 431s.
  11. Shtepa O. S. Samomenedzhment: defi-nicija ta diagnostika. Nauka i osvita. Naukovo-praktichnij zhurnal Pivdenoukraïns'kogo universitetu APN Ukraïni. Specvipusk "Psihologija osobistosti: teorija, dosvid, praktika". 2009. № 8. S. 128–130.
  12. Inessa Alenson Lajf-menedzhment. Iskusstvo upravljat' svoej zhizn'ju. URL: <https://www.rulit.me/books/lajf-menedzhment-iskusstvo-upravlyat-svoej-zhiznyu-read-399484-1.html>.

Чхейло Ірина Іванівна, к.філос.н., доц., Харківський національний автомобільно-дорожній університет, вул. Ярослава Мудрого, 25, Харків, 61002, Україна, телефон: +380677276319, letolux@ukr.net,

Чхейло Анна Андріївна, к.філос.н., доц., Харківський навчально-науковий інститут Державного вищого навчального закладу «Університет банківської справи», пр-т Перемоги, 55, Харків, 61174, Україна, телефон +380661621021, chkheailo_anna@ukr.net

Лайф-менеджмент как стратегия самоорганизации соискателей высшего образования

Аннотация. В статье осуществлен анализ новейшей стратегии лайф-менеджмента как технология управления своей жизнью и способ целенаправленного самоутверждения в контексте теории самоорганизации в человекомерных системах для целенаправленного развития навыков самоорганизации, самоэффективности, саморазвития, самосовершенствования получающих высшее образование и будущих специалистов.

Ключевые слова: лайф-менеджмент, самоорганизация, самоутверждение, саморазвитие, самореализация, синергетика, самоорганизующаяся система, человекомерная система.

Чхейло Ірина Івановна, к.філос.н., доц., Харьковський національний автомобільно-дорожній університет, ул. Ярослава Мудрого, 25, Харьков, 61002, Україна, тел. +380677276319, letolux@ukr.net,

Чхейло Анна Андреевна, к.філос.н., доц., Харьковский учебно-научный институт Государственного высшего учебного учреждения «Университет банковского дела», пр-т Победы, 55, Харьков, 61174, Україна, тел. +380661621021, chkheailo_anna@ukr.net

Life management as a strategy of self-organization of degree-seeking students

Abstract. The article analyzes the new life-management strategy as a technology for managing your life and a way of purposeful self-assertion in the context of self-organization theory in human-dimensional systems for purposeful development of self-organization skills, self-efficacy, self-improvement of degree-seeking students. The relevance and expediency of the study of this topic is explained by the needs of current social development, characterized by the fundamental transformations of human being, the formation of a new system of value orientation of the individual. The system of modern higher education, its humanitarian component, carries the spiritual, cultural mission of personality formation, ensuring the possibility of self-affirmation and self-realization in society. High professionalism, language training, computer skills, realistic outlook and moral qualities of higher education applicants, future professionals – are rightly regarded today as fundamental drivers of progress. Given that these personality traits are formed through education, which gradually, more and more, comes to the forefront of social progress. The situation of modern society changes the meaning of such fundamental categories as self-organization, self-design, self-realization, reflecting the state of society and the individual as a whole. That is why the article focuses on the problems of "self", taking into account new opportunities for the person and self-organization strategies on the example of life management. Focus on a person in terms of self-organization, that is, looking at it as an open self-organizing system does not imply a direct transfer to the human-dimensional system of the whole conceptual apparatus of synergetics. Human-dimensional systems are not viewed in terms of equilibrium or as "mechanisms" but as a creative world with incomplete information and changing values. One of the factors contributing to the achievement of life goals is possession of life-management technology, which refers to the ability of a person to organize their lives so as to clearly plan their working and free time, effectively manage their resources, i.e. be able to acquire, store, develop and manage them.

Keywords: life management, self-organization, self-affirmation, self-development, self-realization, synergetics, self-organizing system, human-dimensional system

Chkheailo I. I., Chkheailo A. A. к.філос.н., доц., Харьковский учебно-научный институт Государственного высшего учебного учреждения «Университет банковского дела», пр-т Победы, 55, Харьков, 61174, Україна, тел. +380661621021, chkheailo_anna@ukr.net